

PL

PL

PL



KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 3.6.2008 r.
KOM(2008) 334 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Końcowa ocena programu eTEN

(przedstawiona przez Komisję)

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Końcowa ocena programu eTEN

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

1. WPROWADZENIE

Niniejszy komunikat przedstawia końcową ocenę programu eTEN, obejmującą okres od jego przeorientowania w 2002 r. do końca programu w grudniu 2006 r., zgodnie z wymogiem podanym w art. 19 rozporządzenia finansowego odnoszącego się do programu.

2. KONTEKST

Program eTEN jest wynikiem inicjatywy TEN¹, która miała na celu stworzenie transeuropejskich sieci w dziedzinie transportu, telekomunikacji i energetyki. Rozwój europejskiej infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i energetycznej stanowi ambitny cel², o którym mowa jest w Traktacie oraz w wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia³.

Zadaniem programu eTEN było przyczynienie się do rozwoju społeczeństwa informacyjnego pod względem wzrostu gospodarczego, zatrudnienia, spójności społecznej oraz powszechnego udziału w gospodarce opartej na wiedzy. Głównymi zagadnieniami były e-rząd, e-administracja, e-zdrowie, e-integracja i e-learning. Szóste zagadnienie o szczególnym znaczeniu dla MŚP dodano na późniejszym etapie.

Do roku 2005 wszystkie sieci transeuropejskie opierały się na tej samej podstawie prawnej finansowania⁴ (dalej zwanej „rozporządzeniem finansowym”), zakładającej maksymalny wkład wspólnotowy w wysokości 10 % kosztów całkowitych inwestycji⁵. W ramach tego limitu program eTEN sfinansował w 50 % projekty w

¹ Inicjatywa powołania sieci transeuropejskich (TEN) opiera się na postanowieniach art. 154, 155 i 156 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, w których sformułowano cel ustanowienia sieci transeuropejskich w dziedzinie transportu, telekomunikacji i energetyki.

² COM(2007) 0135: Komunikat Komisji - Sieci transeuropejskie: W kierunku podejścia zintegrowanego {SEC(2007) 374}.

³ Wytyczne w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia (2005-2008) nr 9, 10, 11 i 16.

⁴ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2236/95 z dnia 18 września 1995 r. ustanawiające ogólne zasady przyznawania pomocy finansowej Wspólnoty w zakresie sieci transeuropejskich (Dz.U. L 282 z 24.11.1995 r., s. 16), zmienione rozporządzeniem (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1655/99 z dnia 19 lipca 1999 r., ostatnio zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1159/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r.

⁵ Art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 2236/95.

zakresie studium wykonalności oraz studium oceny⁶ oraz w 10 % projekty związane z wprowadzeniem usług. Finansową podstawę prawną dla eTEN zweryfikowano w 2005 r.⁷, aby podnieść pułap dofinansowania do 30 % całkowitych kosztów inwestycji związanych z projektami wdrożeniowymi.

Zgodnie z wymogami Traktatu powstał zestaw wytycznych obejmujących cele, priorytety i ogólne kierunki przewidywanych działań służących określeniu projektów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania⁸ (dalej zwanych „wytycznymi”). Wytyczne zmieniono w 2002 r. w celu przystosowania programu do polityk wspólnotowych, a w szczególności do i2010. Równocześnie zmieniono nazwę programu z TEN Telecom na eTEN.

Artykuł 19 rozporządzenia finansowego TEN wymaga od Komisji przedstawienia Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wyczerpującego sprawozdania dotyczącego doświadczenia zdobytego w zakresie stosowania mechanizmów przyznawania pomocy wspólnotowej na mocy rozporządzenia finansowego, w szczególności mechanizmów i przepisów ustanowionych w art. 4. Niniejszy dokument stanowi odpowiedź na ten wymóg.

Program eTEN wdrożono poprzez projekty realizowane na zasadzie podziału kosztów i wybrane na podstawie otwartych zaproszeń do składania wniosków. W wyniku otwartych zaproszeń do składania wniosków wyłoniono w sumie 149 projektów realizowanych na zasadzie podziału kosztów na ogólną wartość ponad 177 mln EUR. Projekty w ramach programów z 2003 r. i 2004 r. zostały zakończone, natomiast projekty z 2005 r. i 2006 r. są nadal w realizacji. Zakończenie wszystkich projektów spodziewane jest do końca 2009 r.

Śródkresową ocenę przygotowano w 2005 r.⁹ i obejmowała ona wyniki projektów zrealizowanych w ramach programów do 2002 r. włącznie, jak również wstępne wyniki z programu eTEN uruchomionego w 2002 r.

3. PRZEBIEG OCENY

Ocenie poddano następujące kwestie: stosowność przyjętych w ramach programu celów, priorytetów i środków wdrażających, skuteczność i rezultaty programu, wydajność i racjonalność wydatków, użyteczność i trwałość, a także związki przyczynowe między zastosowaniem określonych zasobów, działaniami i oczekiwanymi rezultatami (logika interwencji).

Oceny tej dokonał w 2007 r. zespół profesjonalnych ekspertów z firmy¹⁰, z którą zawarto w tym celu umowę. Eksperci ci dostarczyli jasną ocenę przeprowadzoną na podstawie analizy dostępnych danych obejmujących elementy kontroli i oceny, a także dokumentację dotyczącą programów i ich wyników. Ponadto eksperci przyczynili się do poprawy jakości danych leżących u podstaw oceny,

⁶ Art. 4 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 2236/95. ostatnio zmienionego rozporządzeniem (WE) nr 1159/2005.

⁷ Rozporządzenie (WE) nr 1159/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 6 lipca 2005 r.

⁸ Decyzja nr 1376/2002/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. zmieniająca decyzję nr 1336/97/WE w sprawie zbioru wytycznych dla europejskich sieci telekomunikacyjnych (Dz.U. L 200 z 30.7.2002, s. 1).

⁹ COM(2005) 354 wersja ostateczna z dnia 1 sierpnia 2005 r.

¹⁰ Firma RAND Europe otrzymała zlecenie na podstawie przetargu ograniczonego ogłoszonego przez Dyрекcję Generalną ds. Społeczeństwa Informacyjnego jesienią 2006 r.

przeprowadzając rozmowy z przedstawicielami najbardziej zainteresowanych stron. Niniejszym Komisja informuje o wynikach oceny zgodnie z rozporządzeniem dotyczącym programu.

4. WYNIKI OCENY

Załącznik 1 do niniejszego komunikatu zawiera kompletny zestaw wniosków, które znalazły się w sprawozdaniu ekspertów.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje sprawozdanie oraz wnioski z oceny, potwierdzające zarówno skuteczność w zarządzaniu programem, jak i jego przydatność.

Komisja wierzy, wbrew wnioskowi przedstawionemu w sprawozdaniu z oceny, że pewne synergie pomiędzy programem eTEN a Europejskim Funduszem Spójności już powstały. Podmioty z nowych państw członkowskich odniosły ogromny sukces w ramach programu eTEN dzięki finansowemu wsparciu nowych państw członkowskich w wysokości około 5 % oraz zyskom z finansowania projektów w wysokości około 11 %. Aktualne doświadczenie, jeśli chodzi o wyniki projektów, stanowi solidną podstawę dalszego wprowadzania usług i wiadomo, że kilka podmiotów wystąpiło już do Europejskiego Funduszu Spójności o wsparcie dla tego typu działalności. Po zrealizowaniu większości projektów spodziewane są dalsze synergie. W 2009 r. Komisja zda relację z tej kwestii w śródkresowym sprawozdaniu z programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii teleinformatycznych (ICT), będącego częścią programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji.

Komisja zdaje sobie także sprawę ze słabych punktów wskazanych przez ekspertów, a mianowicie czasu jaki upłynął od zamknięcia etapu zaproszenia do udzielenia zamówień, a także przedłużających się terminów realizacji poszczególnych projektów. Komisja stwierdza jednak, że te słabe punkty miały niewielki wpływ na kompleksową realizację programu. Komisja już uruchomiła nowe usługi, które ograniczą tego typu opóźnienia w przyszłości.

Komisja z zadowoleniem przyjmuje fakt, że eksperci pozytywnie ocenili kształt programu, skuteczność zarządzania programem, a także jego potencjał, jeśli chodzi o możliwości generowania trwałych wyników, pozytywnych rezultatów i rzeczywistej wartości dodanej poprzez mobilizację wszystkich funkcji niezbędnych dla skutecznego wprowadzenia ICT i przyspieszenia zmian strukturalnych. Przedstawione wyniki dowodzą także, że program na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), będący częścią programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, może odnieść korzyści z programu eTEN.

Komisja uważa, że zastosowanie tak wyjątkowego zestawu mechanizmów finansowych stanowiło szczególne wyzwanie dla wszystkich zainteresowanych stron i z zadowoleniem przyjmuje fakt, że eksperci docenili wysiłki, które przyczyniły się do znacznej poprawy w końcowych etapach programu.

5. WNIOSKI KOMISJI

Komisja uważa, że sprawozdanie to ma bardzo pozytywny charakter potwierdzający zarówno skuteczność w zarządzaniu programem, jak i jego przydatność. Wskazano na pewne słabe punkty, jednak mają one niewielki wpływ na kompleksową realizację programu.

Bezpośrednio dostrzegalnymi rezultatami są zaangażowanie zainteresowanych stron z nowych państw członkowskich, MŚP oraz organów publicznych sprzyjające dalszemu wprowadzaniu i wykorzystywaniu wyników projektów na poziomie paneuropejskim, a także konkurencyjności rynków w zakresie rodzajów usług finansowanych przez eTEN. Na podstawie do tej pory uzyskanych wyników można spodziewać się, że program będzie miał ogromne znaczenie, jeśli chodzi o stymulowanie nowych obszarów działalności i wskazywanie, w jaki sposób ICT może przyczyniać się do realizacji skutecznej polityki w zakresie innowacyjności i agendy lizbońskiej oraz celów i2010. Przedstawione wyniki dowodzą, że kontynuacja programu, czyli program na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT), będący częścią programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacyjności, może odnieść korzyści z programu eTEN.

Prace będą kontynuowane do 2009 r., zarówno przez ekspertów, jak i Komisję, w celu określenia rezultatu projektów realizowanych w ramach programu eTEN z lat późniejszych. Komisja zda relację z tych prac w śródkresowym sprawozdaniu z programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii teleinformatycznych będącego częścią programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji.

Załącznik 1 Kluczowe wnioski ze sprawozdania ekspertów

RAND Europe dokonał końcowej oceny programu eTEN. Program ten formalnie zakończył się z końcem 2006 r., chociaż pewne działania w ramach projektów, na które umowy zawarto pod koniec programu, nadal są realizowane. Kluczowe wnioski są następujące:

Ogólny sukces programu

Ostatecznie okazało się, że eTEN był dobrze zarządzanym programem, a jego późniejsze etapy przyniosły szereg sukcesów, które przyczyniły się do osiągnięcia ogólnych celów stawianych przed nim. Stwierdzenie to podlega jednak dwóch zastrzeżeniom. Sukcesu nie osiągnięto bez trudności, szczególnie w pierwszych latach programu. Ponadto zakres sukcesu jest niewymierny – częściowo ze względu na fakt, że rezultaty programu nie są jeszcze w pełni widoczne, częściowo z powodu wyrażonych w formie jakościowej ogólnych celów programu bez określenia szczegółowych kryteriów, które pozwoliłyby w sposób rzeczywisty ocenić rozmiary sukcesu.

Mechanizmy realizacji programu

Nie miały zastosowania mechanizmy finansowe inne niż dotacja: fakt ten nie stanowi zaskoczenia zważywszy na umiarkowany rozmiar projektów i nie uważa się, aby miało to istotny wpływ na realizację programu. Powiązanie z Europejskim Funduszem Rozwoju Regionalnego i Europejskim Funduszem Społecznym było słabe, pomimo korzyści, jakie prawdopodobnie można by z tego odnieść.

Mechanizm związany z projektami w zakresie testowania rynku był początkowo nadużywany (częściowo z powodu bardziej korzystnych warunków finansowych, jakie gwarantował uczestnikom); na późniejszych etapach programu nie miało to już miejsca. Liczne projekty w zakresie testowania rynku zlecone zanim dokonano przeorientowania programu nie skutkowały żadnym widocznym wprowadzeniem usług; na późniejszych etapach programu sytuacja ta uległa poprawie.

Mechanizm związany z projektami w zakresie wstępnego wdrożenia został udostępniony w późniejszym terminie, jednak działał prawidłowo, zwłaszcza od momentu podniesienia, ze znacznym opóźnieniem, wspólnotowego udziału w ogólnych kosztach inwestycji do 30 %. Kilka obiecujących inwestycji jest obecnie w trakcie realizacji i w fazie przygotowawczej, w tym związane z wcześniejszymi projektami na etapie testowania rynku.

Elastyczność umów o finansowanie okazała się niedostateczna. W konsekwencji ograniczona była w trakcie realizacji projektu możliwość wprowadzenia lub zatwierdzenia niezbędnego poważniejszego przekierunkowania projektu w następstwie jego przeglądu. W trakcie rozmów niektórzy odpowiedzialni za projekty informowali, że nie mieli realnych środków, aby zmienić tę sytuację, nawet w przypadku rozpoznanych problemów.

Skuteczność zarządzania programem

Od 2003 r. nie pojawiły się żadne istotne kwestie związane z zarządzaniem, a standardy zarządzania, uczciwość, otwartość i przejrzystość oraz skuteczność bieżącego zarządzania były na najwyższym poziomie.

Procedury operacyjne związane z przygotowaniem programów roboczych oraz zaproszeń do składania wniosków, towarzysząca im dokumentacja oraz przyjmowanie i ocena wniosków ulegały stałej poprawie przez cały okres obowiązywania programu. Poważne problemy, które pojawiły się na początku (zwłaszcza w zakresie oceny wniosków), przezwyciężono, dzięki czemu powyższe mechanizmy z czasem uległy poprawie, a pod koniec programu działały znakomicie.

Sformułowanie celów i ich odzwierciedlenie w tworzeniu programów roboczych było prawidłowe i odpowiednie: nie ma powodów do krytyki ewolucji celów i w istocie uważa się za szczególnie pozytywny aspekt możliwość dostosowania do zmian występujących w zewnętrznym otoczeniu programu, zarówno jeśli chodzi o rynek jak i politykę.

Proces, który doprowadził do zawarcia umów na realizację projektów (obejmujący selekcję, sprawdzenie wiarygodności i negocjowanie załączników technicznych do umów) trwał zbyt długo. Problem ten, zauważony już w ocenie śródkresowej, występował także później. Ponadto terminy realizacji projektów były zbyt długie w porównaniu z podobnymi projektami realizowanymi w sektorze prywatnym oraz z uwagi na dynamikę szybko rozwijających się sektorów. To, wraz z opóźnieniami w zawieraniu umów na realizację projektów, często skutkowało bardzo długim czasem koniecznym do wprowadzenia na rynek, co z kolei prawdopodobnie negatywnie odbiło się na skutecznych wdrożeniach i ograniczyło ich potencjalne rezultaty.

Skuteczność, osiągnięcia i rezultaty

Program przyczynił się do znacznego postępu, jeśli chodzi o zaangażowanie zainteresowanych stron z nowych państw członkowskich, ŚMP oraz organów publicznych. Udział ten w sposób istotny sprzyja dalszemu wdrażaniu i wykorzystywaniu wyników projektów na poziomie paneuropejskim, a także konkurencyjności rynków w zakresie tych i powiązanych usług.

Działania realizowane na późniejszym etapie programu obiecują pozytywne rezultaty, gdyż umożliwiają powstanie społeczności powiązanych łańcuchem wartości w różnych sektorach działalności (zwłaszcza w sektorze publicznym). Podejście przyjęte na późniejszych etapach programu, polegające na udziale w projektach całego łańcucha wartości, obejmującego partnerów kontynuujących działalność i stałe źródła dochodów, zostało w pełni usankcjonowane i stanowi ważną lekcję dla przyszłych programów.

Realizacja celów programu

Uważa się, że późniejsze etapy programu skutkowały rzeczywistą wartością dodaną, gdyż z jednej strony wywołały i/lub wskazały zmiany strukturalne, a z drugiej strony prawdziwe wprowadzenie znalazło się w centrum strategii rozwoju. Można zatem spodziewać się, że program będzie miał ogromne znaczenie, jeśli chodzi o stymulowanie nowych obszarów działalności i wskazywanie, w jaki sposób ICT może przyczyniać się do realizacji skutecznej polityki w zakresie innowacyjności i agendy lizbońskiej oraz celów i2010.

Trwałość działań

Długoterminowa trwałość działań jest trudna do oszacowania na tym etapie. Zaangażowanie jednak całego łańcucha wartości (przyjętego na późniejszych i bardziej efektywnych etapach programu) oraz szczególny przykład, jakiego dostarczają niektóre projekty doprowadzone do

szerszego wdrożenia poprzez te łańcuchy wartości, stanowią solidną i pozytywną prognozę na przyszłość.